

Çocuklarda Mizaç Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çocuklarda Mizaç Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19008>

Özet

Çocuklarda Mizaç Ölçeği (ÇMÖ), 2022 yılında Betül Gökçen Doğan ve İbrahim Yalçın tarafından geliştirilmiş bir psikolojik ölçüm aracıdır. Bu ölçek, çocukların doğuştan gelen davranışsal ve duygusal tepki stillerini yani **mizaç** özelliklerini güvenilir ve geçerli bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin geliştirme süreci, kapsamlı psikometrik analizleri içermekte olup, özellikle Türk kültürüne uygun bir araç sunmayı hedeflemiştir.

Ölçek, yapı geçerliliğini desteklemek amacıyla hem açılmaya hem de doğrulamaya faktör analizleri kullanılarak yapılandırılmıştır. Güvenilirlik çalışmaları ise iç tutarlılık katsayıları ve test-tekrar test yöntemleriyle desteklenmiştir. ÇMÖ, 5'li **Likert** tipi bir derecelendirme sistemi kullanmaktadır (1=Hiçbir zaman - 5=Her zaman).

Anahtar Kelimeler

Çocuk, Mizaç, Psikolojik Ölçek Geliştirme, Güvenilirlik, Geçerlik, Psikometri, Gelişim Psikolojisi.

Yazarlar

Betül Gökçen DOĞAN, İbrahim YALÇIN

Amaç

Çocuklarda Mizaç Ölçeği'nin temel amacı, çocukların farklı gelişim dönemlerinde sergiledikleri mizaç özelliklerini sistematik bir şekilde ölçmek ve değerlendirmektir. Mizaç, bireyin çevreye verdiği tepkilerde tutarlılık gösteren temel duygusal ve davranışsal eğilimleri ifade ettiğinden, bu ölçek psikologlara, eğitimcilere ve ebeveynlere çocuğun gelişimsel ihtiyaçları ve potansiyel uyum sorunları anlamada kritik bilgiler sunmayı amaçlamaktadır.

Ölçek, özellikle Türkiye bağlamında, kültürel geçerliliği yüksek ve standart psikometrik kriterlere uygun bir araç ihtiyacına cevap vermek üzere geliştirilmiştir. Bu sayede, mizaç temelli araştırmaların ve klinik uygulamaların kalitesinin artırılması hedeflenmiştir.

Yapı

Ölçek, çocuklarda gözlemlenen ve doğuştan gelen kabul edilen temel **mizaç** boyutlarını ölçmektedir. Mizaç, genellikle aktivite düzeyi, duygusal yoğunluk, dikkat süresi, adaptasyon yeteneği ve ruh hali gibi farklı alt boyutlardan oluşur. Ölçeğin geliştirme çalışmaları sırasında, bu boyutların Türk çocuk popülasyonunda nasıl birleştikleri ve ayrıştıkları incelenmiştir.

ÇMÖ'nün nihai yapısı, hem Açılmaya hem de Doğrulamaya Faktör Analizleri sonucunda

belirlenen ve çocuk mizacının teorik modelleriyle uyumlu olan faktörlerden oluşmaktadır. Bu faktörler, çocuğun çevresel uyaranlara verdiği tepkilerin yoğunluğunu ve süresini kapsamaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin **geçerlik** çalışmaları, kapsamlı istatistiksel yöntemlerle desteklenmiştir. Yapı geçerliliğini test etmek amacıyla hem keşfedici (açımlayıcı) hem de doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA): Maddelerin hangi faktörler altında toplandığını belirleyerek ölçeğin teorik yapısını keşfetmek için kullanılmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA): AFA ile belirlenen yapının, farklı bir örneklem üzerinde ne kadar iyi uyum sağlandığını göstererek ölçeğin yapısal geçerliliğini kesinleştirir.

Ölçüt Geçerliliği: Ölçeğin, mizaçla teorik olarak ilişkili olduğu bilinen diğer ölçüm araçları veya dikkatli kriterlerle olan korelasyonu incelenerek **ölçüt geçerliliği** de sağlanmıştır.

Güvenirlilik

Çocuklarda Mizaç Ölçeği'nin **güvenirlilik** çalışmaları, ölçüm sonuçlarının zaman içinde tutarlılığını ve içsel bütünlüğünü kanıtlamıştır. Bu kapsamda iki ana yöntem kullanılmıştır:

İç Tutarlılık Katsayısı: Ölçeğin maddelerinin aynı yapıyı ne ölçüde ölçtüğünü belirlemek için **Cronbach Alfa** iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Yüksek katsayılar, maddeler arasındaki homojenliği ve ölçeğin içsel bütünlüğünü işaret etmektedir.

Test-Tekrar Test Yöntemi: Ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında tutarlı sonuçlar verip vermediğini belirlemek amacıyla **test tekrar test** yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem, mizacın nispeten stabil bir özellik olduğu varsayımını desteklemektedir.

Faktör Analizi

ÇMÖ'nün psikometrik temeli, detaylı **faktör analizi** süreçlerine dayanmaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi sırasında, maddelerin hangi temel mizaç faktörlerini temsil ettiğini belirlemek amacıyla istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir.

İlk aşamada Açımlayıcı Faktör Analizi kullanılarak olası faktör yapıları ortaya çıkarılmış, ardından Doğrulayıcı Faktör Analizi ile bu yapının güçlü ve istikrarlı olduğu kanıtlanmıştır. Bu ikili yaklaşım, ölçeğin yapısal modelinin sağlamlığını ve teorik olarak beklendiği gibi çalıştığını göstermektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme

Format: 5'li Likert Tipi Derecelendirme (1=Hiçbir zaman - 5=Her zaman)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Çocuklar

Yaş Grubu: Geliştirme makalesinde belirtilen örneklem detayları incelenmelidir, ancak genel olarak çocukluk dönemi (Okul Öncesi ve İlkokul dönemi) hedeflenmektedir.

Popülasyon Detayları: Ölçek, Türk çocuk popülasyonu üzerinde standartlaştırılmıştır.

Test Metodolojisi: Öz bildirim veya ebeveyn/öğretmen bildirimine dayalı envanter (Mizaç ölçekleri genellikle ebeveyn veya bakıcı tarafından doldurulur).

Anahtar Kelimeler

Mizaç, Çocuk Gelişimi, Psikolojik Değerlendirme, Güvenirlik Katsayısı, Faktör Yapısı, Likert Ölçeği.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Betül Gökçen DOĞAN

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Veri Kaynığında Belirtilmemiştir.

İletişim E-posta Adresi: betulgokcen.dogan@gmail.com

Yazma Adresi: Veri Kaynığında Belirtilmemiştir.

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Çocuklarda Mizaç Ölçeği, 2022 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanım izinleri ve olası ücretlendirme bilgileri için sorumlu yazar Betül Gökçen DOĞAN ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik çalışmalarda kullanım genellikle kaynak gösterilerek serbesttir, ancak ticari veya klinik uygulamalar için izin alınması zorunludur.

Ölçeğin orijinal makalesi ve detaylı psikometrik verileri DergiPark üzerinden erişilebilir durumdadır: dergipark.org.tr. Ayrıca, ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan

indirilebilir: [cocuklarda-mizac-olcegi-toad.pdf](#).

Kaynaklar

Doğan, B.G. ve Yalçın, ?. (2022). Çocuklarda Mizaç Ölçeği'nin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 61, 367-389. doi:10.21764/maeuefd.918524

Çocuklarda Mizaç Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir.

Parkta/oyun alanında oynarken eve gitme vaktinin geldiği söylendiğinde a??r? tepki gösterir.
Oynarken komik durumlarda kat?la kat?la güler.